

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

27^E JAARGANG

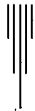
WOENSDAG 30 SEPTEMBER 1942

No. 1393

N.V.
Stoomvaart-Mij. „Nederland”
Amsterdam

N.V.
Rotterdamsche Lloyd
Rotterdam

Eerste Nederlandsche
Verzekering-Maatschappij
op het Leven en tegen
Invaliditeit N.V.
Gevestigd te 's-Gravenhage

Administratiekantoor
Dordrecht
Bellevuestraat 2
Telefoon 5346

Ons Bureau voor
Collectieve Contracten
verstreckt gaarne

Gedocumenteerde
adviezen
voor
Personeelverzekering

ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING
ROTTERDAM · AMSTERDAM · 'S GRAVENHAGE

KAPITAAL EN RESERVE
f 62.000.000

SAFE LOKETTEN
TER BERGING VAN WAARDEN

150 KANTOREN IN NEDERLAND

ADVIESBUREAU
Ir. J. M. LOUWERSE
VERPLAATST
van Utrecht, Moreelsepark 3,
naar
AMSTERDAM,
O. Z. VOORBURGWAL 312
Telefoon no.. 34240.

Nieuwe belastingbesluiten geven nieuwe
BELASTINGMOEILIKHEDEN

Daarom is voor U van belang

MAANDBLAD GEWIJD AAN
DE BELASTING CONSULENT
BELASTINGVRAAGSTUKKEN

Waarvan de prijs slechts f 4.— per jaar bedraagt

PROEFNUMMER
OP AANVRAAG

ADMINISTRATIE:
LAAN VAN MEERDERVOORT 1a
DEN HAAG.

R. Mees & Zoonen

Ao. 1730

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM
AMSTERDAM (Ass.)
's-GRAVENHAGE
DELFT — SCHIEDAM
VLAARDINGEN

BEHANDELING VAN ALLE
BANKZAKEN

BEZORGING VAN ALLE
ASSURANTIËN

V.V.S.

VERLIESPOSTEN-VOORKOMEND-SYSTEEM

BESTAANDE UIT VIER DIENSTEN

Deze tijd is rijk aan veranderingen. Laat daarom Uw onbetaald gebleven oude posten inschrijven bij
DIENST IV VAN HET V.V.S.

VAN DER GRAAF & Co. N.V.
AMSTERDAM C. — AMSTELSTRAAT 14-18

Overzicht van de ontwikkeling der handelspolitiek van het Koninkrijk der Nederlanden van 1923 t/m. 1938

(Samengesteld door een groep medewerkers van het N.E.I., onder leiding van Prof. Mr. P. Lieftinck)

28ste publicatie van het Nederl. Econom. Instituut

Prijs f 2.10*

(Prijs voor donateurs en leden van het N.E.I.
f 1.50) *Verkrijgbaar in den boekhandel*

UITGAVE:

DE ERVEN F. BOHN N.V., HAARLEM

ABONNEERT U OP

DE ECONOMIST

ORGAAN VAN HET NED. ECONOMISCH INSTITUUT

Onder redactie van:

Th. Ligthart, Ch. Raaijmakers,
C. A. Verrijn Stuart, G. M. Verrijn Stuart,
F. de Vries.

De Economist verschijnt den 15den van elke maand. De prijs voor den jaargang bedraagt f 12.60* voor 't binnenl., franco p. d. f 13.40*; voor studenten f 10.50*. franco p. p. f 11.30*; f 13.50 voor het buitenland, bij vooruitbetaling.

Met 1942 begon de Eén-en-negentigste jaargang:

Proefnummer gratis op aanvraag verkrijgbaar!

Abonneeaten worden ook door den boekhandel aangenomen.

UITGAAAF VAN DE ERVEN F. BOHN N.V.
HAARLEM — POSTGIRO 5403

De Scheepsbouw-nijverheid in Nederland

door

Ir. J. W. BONEBAKKER

PRIJS f 1.55* Publicatie no. 16 van het Nederlandsch Econom. Instituut

Donateurs en leden **f 1.10**

Verkrijgbaar in den Boekhandel

Uitgave van

DE ERVEN F. BOHN - HAARLEM

TINRESTRICTIE EN TINPRIJS

door **M. J. Schut**

31ste Publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.

Prijs f 1.55*

(Prijs voor donateurs en leden van het N.E.I. . . . . f 1.10)

Verkrijgbaar i. d. boekhandel

UITGAVE:

De Erven F. Bohn N.V., Haarlem

Derde Gewijzigde Druk

van

Egalisatiefondsen en Monetaire Politiek in Engeland, Nederland en de Vereenigde Staten

door

Prof. Dr. H. M. H. A. van der Valk

30ste Publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.

Prijs f 2.10*

(Prijs voor donateurs en leden van het N. E. I. f 1.50)

Verkrijgbaar in den Boekhandel

Uitgave: De Erven

F. BOHN N.V., HAARLEM

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

27^E JAARGANG

WOENSDAG 30 SEPTEMBER 1942

No. 1393

HOOFDREDACTEUR:

M. F. J. Cool (Rotterdam).

PLAATSVERVANGEND HOOFDREDACTEUR:

H. W. Lambers (Zwartewaal).

Redactie en administratie: Pieter de Hoochweg 122, R'dam-W.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad, waarin tijdelijk is opgenomen het Economisch-Statistisch Maandbericht, franco p. p. in Nederland f 20,85* per jaar. Buitenland en koloniën f 23,— per jaar. Abonnementen kunnen met elk nummer ingaan en slechts worden beëindigd per ultimo van elk kalenderjaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties. Adreswijzigingen op te geven aan de administratie.

Advertenties voorpagina f 0,28 per mm. Andere pagina's f 0,22 per mm. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

INHOUD:

Blz.

De Nederlandsche organisatie voor het beroeps-goederenvervoer langs den weg. Een bedrijfsorganisatie in de praktijk door <i>S. Blokland</i>	428
De marges voor den tusschenhandel in kruidenierswaren door <i>Ir. H. van Heijst</i>	431
Aanteekeningen.	
De nieuwe beursmaatregelen	432
Maandcijfers.	
Maandcijfers en weekcijfers betreffende den economischen toestand van Nederland	434
Statistieken.	
Stand van 's Rijks kas — Bankstaten	435

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Op de wisselmarkt was de handel in middelmatig lang loopend schatkistpapier deze week weer vrij levendig, nadat de vorige week de omzetten uitermate gering waren. De tarieven, waarop werd gehandeld, waren weliswaar vrij hoog, maar er was toch weer handel van redelijken omvang. De markt is overigens in de laatste weken eerder krapper geworden, nu de biljettenomloop de tendens heeft om krachtiger te stijgen dan de middelen, die, via de stijging van de buitenlandsche wisselportefeuille en den post „diverse rekeningen”, aan de markt worden toegevoerd. Afgezien van tijdelijke omgekeerde bewegingen is de Schatkist dan ook in de laatste maanden per saldo meer afhankelijk geworden van de centrale bank. Op den jongsten weekstaat van De Nederlandsche Bank kunnen in dit verband de volgende mutaties worden gesignaleerd: stijging buitenlandsche wisselportefeuille en diverse rekeningen tezamen: f 22 miljoen, stijging biljettenomloop: f 34 miljoen. Het bedrag aan rechtstreeks bij de Bank ondergebrachte schatkistpapier steeg met f 4 miljoen.

De obligatiemarkt heeft gedurende de geheele week blijk gegeven van een vrij vaste stemming, die vooral op den laatsten dag der week nog werd geaccentueerd. De 3-3½ pCt.-leening 1938 sloot op 96½ GB. of rond 1½ punt boven het begin van de week. De 3½ pCt.-leening 1941 liep met bijna een punt op en sloot op 99¹¹/₁₆. Ook naar het overige materiaal was goede vraag, en de koersen stelden zich over de geheele linie noemenswaardig hooger. Een duidelijke aanleiding voor de vaste stemming was niet aan te wijzen, tenzij men zou moeten aannemen, dat de markt vooruitliep op de te verwachten maatregelen tot bevestiging van de koersstijging op de aandeelenmarkt. De vaste houding van Zaterdag was daarmee vrij zeker in verband te brengen. Wanneer groote houders van aandeelen onder den druk der nieuwe voorschriften tot liquidatie van een deel van hun bezit overgaan, hetzij vrijwillig, hetzij gedwongen, dan is uit dien hoofde vraag op de obligatiemarkt zeker te verwachten, hoewel natuurlijk niet ten volle een verplaatsing van aandeelen naar obligatiemarkt zal plaats vinden. Voorzover betreft liquidatie van aandeelenbezit door opvraging door De Nederlandsche Bank, is het effect op de obligatiemarkt onzeker. Voor die gevallen kan De Nederlandsche Bank den koopprijs voldoen in schuldbewijzen ten laste van den Staat. Er staat niet vermeld, hoe De Nederlandsche Bank die schuldbewijzen verkrijgt. Geschiedt dat door aankoop uit de markt, dan beteekent zulks natuurlijk een vraag, die koersstimuleerend moet werken.

De aandeelenmarkt heeft de geheele week voor verscheidene, ja voor de meerderheid der industriele aandeelen een dalende tendens vertoond, die soms gevoelige reacties deed ontstaan. In de hoofdfondsen, vooral de overzeesche, kwam slechts weinig notering tot stand. Meestentijds was de situatie aldus, dat door overmaat aan vraag geen koers kon worden gemaakt, die voldeed aan de maatstaven, welke gedurende dit overgangstijdvak golden voor toelaatbare stijging ten aanzien van de vorige notering. Zelfs op den Zaterdag na de publicatie van de nieuwe maatregelen kwam daarin geen wijziging.

DE NEDERLANDSCHE ORGANISATIE VOOR HET BEROEPSGOEDERENVERVOER LANGS DEN WEG. EEN BEDRIJFS- ORGANISATIE IN DE PRACTIJK.

Nu door de Commissie Woltersom voor het grootste gedeelte van het Nederlandsche bedrijfsleven bedrijfsorganisaties zijn ingesteld, kan het nut hebben een beschouwing te wijden aan enkele vraagstukken, welke zich bij deze organisaties voordoen.

De meeste bedrijfsorganisaties bestaan nog te kort dan dat men op veel ervaring kan terugzien. In hoofdzaak dragen de beschouwingen, welke men over deze organen verneemt, een theoretisch karakter¹⁾. Eenigen tijd voor de Organisatie-Commissie werd ingesteld, bestond echter in het goederenvervoer langs den weg reeds een bedrijfsorganisatie. Nu deze, de „Nederlandsche Organisatie voor het Beroepsgoederenvervoer langs den weg” (N.O.B.), bijna twee jaren bestaat, kan worden gezegd, dat hier in de practijk een zekere ervaring is verkregen met dezen nieuwen organisatievorm. In het volgende zal in het kort de geschiedenis van deze bedrijfsorganisatie worden beschreven, waarbij gelegenheid zal bestaan op enkele vragen nader in te gaan.

De voorgeschiedenis van de N.O.B.

Met de ontwikkeling van de auto is het wegvervoer, dat na de opkomst der spoorwegen in dalende lijn was gegaan, weer sterk in beteekenis toegenomen. De auto bezit een groote mate van aanpassingsvermogen, wat betreft plaats en tijd, die door handel, industrie en landbouw zeer gewaardeerd bleek en blijkt te worden. Het gebruik van dit vervoermiddel is in de laatste decennia dan ook zeer toegenomen, wat tot uiting komt in de sterke stijging, die het aantal vrachtauto's in de periode vóór den huidige oorlog vertoonde. Met deze vermeerdering van het aantal ging gepaard een toeneming van het gemiddelde laadvermogen en een vergroote efficiency door verhooging van de snelheid en door technische verbeteringen. Deze snelle groei bleek zijn bezwaren te hebben. Niet alleen werd de positie der overige vervoers-takken door de concurrentie van de auto moeilijker, doch ook binnen het autovervoer zelf ontstonden toestanden, die door de ondernemers als minder gewenscht werden aangevoeld.

Daar voor de oprichting van een autovervoerbedrijf betrekkelijk weinig kapitaal benodigd was — een gedeelte van de benodigde middelen kon van de financieringsmaatschappijen worden verkregen —, wierpen vele personen, die niet over voldoende vakkennis en kapitaal beschikten, zich op dezen bedrijfstak. Het gevolg hiervan was een ongezonde onderlinge concurrentie. Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat reeds spoedig bij de besten der autotransportondernemers de wensch ontstond, tot meer geregelde toestanden in het bedrijf te komen. Een aantal dier ondernemers sloot zich te dien einde aaneen. Vele vervoerders bleven echter buiten eenig organisatorisch verband. De belangrijkste organisatie was de „Bond voor Bedrijfsautoverkeer in Nederland” (B.B.N.), die in 1923 is opgericht. Bij dezen Bond konden alle bedrijven, zich aansluiten, welke vervoer per auto verrichtten, dus zooveel personen- als goederenvervoer en van dit laatste beroeps- en eigen vervoer. Niet verhinderd kon worden, dat in deze vereeniging naast de belangen, welke de verschillende groepen gemeen hadden, ook de tegenstellingen tot uiting kwamen, o.a. tusschen vervoer voor derden en eigen vervoer.

Verder bestonden talloze regionale en plaatselijke vereenigingen. Vooral de bodiediensten op verschillende centra waren reeds vroeg gekomen tot het leggen van

¹⁾ Zie bijv. Dr. P. Kuin: „Bedrijfsorganisaties en staatsorganen” in „E.-S.B.” van 4 Maart 1942.

onderling contact. Een aantal van deze regionale vereenigingen van beroepsgoederenvervoerders sloot zich in 1938 aaneen tot de „Centrale Organisatie voor het Beroepsgoederenvervoer langs den weg” (C.O.B.).

Voor sommige speciale soorten van vervoer ontstonden eveneens landelijke organisaties. De belangrijkste hiervan zijn die in het meubeltransport. Dat in dezen bedrijfstak de sterkste organisatie werd bereikt, is te verklaren uit het feit, dat voor de uitoefening van dit bedrijf een grootere vakkennis vereischt is dan voor de meeste andere vervoeren, terwijl er geen concurrentie van eigen vervoer is. Men kwam zelfs tot onderlinge vaststelling van minimum-tarieven.

Ook in andere onderdeelen van het beroepsautovervoer werden pogingen in deze laatste richting gedaan. Men zag echter over het algemeen duidelijk in, dat de tariefstelling de tweede stap moest zijn en dat allereerst een regeling van het aanbod van vervoerscapaciteit noodzakelijk was. De gedachte, dat een vergunningsstelsel voor deze regeling van het aanbod vereischt was, ontstond reeds vroeg in den kring der beroepsautovervoerders. Het Wetsontwerp 53 tot coördinatie van het goederenvervoer, welk wetsontwerp na aanneming zou hebben geleid tot het invoeren van een vergunningsstelsel, werd daarom door de afdeling Beroepsgoederenvervoer van den B.B.N., en vooral door de C.O.B., niet onwelwillend ontvangen.

De toestand, die na Mei 1940 ontstond, heeft tot de invoering van dit lang gewenschte vergunningsstelsel geleid.

De verleening van vergunningen werd opgedragen aan de Rijksinspecteurs van het Verkeer. Aangezien deze materie voor de betreffende ambtenaren vreemd was, werd door de Overheid de vertegenwoordiging van het vervoerbedrijf ingeschakeld als adviseerende instantie bij de vergunningverleening. Zoowel voor het eigen- als voor het beroepsvervoer staat een advies-commissie den Inspecteur bij. Langzamerhand werden in samenwerking tusschen Overheid en bedrijf richtlijnen voor de vergunningverleening ontwikkeld. In de practijk kwam men welhaast tot een sluiting van het bedrijf met als sluitingsdatum 1 September 1939. Aangenomen mocht immers worden, dat na dien datum bona fide nieuwe vestigingen tot de groote uitzonderingen behoorden. Bij de vorderingen, die in verband met de mobilisatie van het Nederlandsche leger plaats vonden, moesten de beroepsvervoerders veel van hun beste auto's afstaan, die moeilijk door gelijkwaardig materiaal konden worden vervangen. Met het hun overgebleven materiaal konden zij soms tijdelijk niet aan de behoeften van hun klanten voldoen. Hiervan werd door niet-beroepsvervoerders, die over auto's beschikten, bijv. autosloopers, garagehouders en ook wel eigen vervoerders, gebruik gemaakt om een deel van het vervoer aan zich te trekken.

Bij de inwerkingtreding van het vergunningsstelsel kon door de bedrijfsgeenooten reeds een zekere selectie worden toegepast. Teneinde een vergunning te kunnen aanvragen, moest men lid zijn van één der beide landelijke organisaties, de B.B.N. (afdeling beroepsgoederenvervoer) of de C.O.B. Uit deze beide organisaties werd gevormd de „Centrale Commissie voor het Beroepsgoederenvervoer” (C.C.B.), die dus als vertegenwoordiging van het geheele motorische beroepsgoederenvervoer kon worden aangemerkt.

De oprichting van de N.O.B.

Op 1 October 1940 werd deze „organisatiedwang” vervangen door een „dwangorganisatie”. Bij besluit van den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat werd opgericht de „Nederlandsche Organisatie voor het Beroepsgoederenvervoer langs den weg” (N.O.B.).

Art. 1, lid 1, van dit besluit bepaalt, dat een bedrijfsorganisatie wordt opgericht, die rechtspersoonlijkheid

bezit, onder den naam „Nederlandsche Organisatie voor het Beroepsgoederenvervoer langs den weg.” Volgens art. 1, lid 2, geeft de Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat regelen omtrent de samenstelling en bevoegdheden van de organen dezer bedrijfsorganisatie.

Uitdrukkelijk werden aan de N.O.B. toegekend:

1e. adviseerende bevoegdheid t. a. v. de door de Rijksinspecteurs van het Verkeer te verlenen vergunningen voor vervoer van goederen ten behoeve van derden;

2e. de bevoegdheid om tegen een beschikking van den Rijksinspecteur van het Verkeer, waarbij een vergunning is verleend, beroep in te stellen bij den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat;

3e. de bevoegdheid om onder goedkeuring van den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat bindende regelen omtrent de zgn. bijkomende kosten voor te schrijven;

4e. de bevoegdheid om voor alle leden en/of groepen van leden bindende besluiten te nemen en bepaalde onderwerpen bij reglement te regelen.

De door het Dagelijksch Bestuur op grond van deze bevoegdheid genomen besluiten en vastgestelde reglementen kunnen door den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat worden geschorst, vernietigd of vervangen.

Aan de N.O.B. werd dus blijkens 3e en 4e verordenende bevoegdheid toegekend.

Het gebruik der verordenende bevoegdheid.

Van deze bevoegdheid kon door de organisatie slechts in bescheiden mate gebruik worden gemaakt. Een door de N.O.B. voorgestelde regeling der bijkomende kosten stuitte bij de Overheid op bezwaren van prijspolitieken aard.

In het begin van 1941 nam het Dagelijksch Bestuur het bindende besluit, dat alle leden verplicht waren aan het Bureau der N.O.B. een aantal gegevens met betrekking tot hun bedrijf te verstrekken.

In September 1941 werd met goedkeuring van den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat voor de Vakgroep Meubeltransport een Bijzonder Reglement vastgesteld, waarin werd bepaald, dat aan de leden van deze vakgroep, met uitsluiting van alle andere leden van de N.O.B., de verzorging van het verhuisbedrijf zal zijn toevertrouwd. Om als lid van deze vakgroep te worden toegelaten, moet men voldoen aan verschillende eischen, welke betrekking hebben op het bezit van een zekere vakbekwaamheid, de aanwezigheid van een behoorlijke outillage en het hebben loopen van bepaalde verzekeringen. Doordat voor interlocale verhuizingen de bemiddeling van de Regeling Centrale Meubeltransport is vereischt, kan controle op deze bepalingen worden uitgeoefend. In verband met bezwaren, welke tegen de verzekeringseischen bleken te bestaan, is de invoering van dit Bijzonder Reglement intusschen uitgesteld.

Het Bijzonder Reglement voor de Vakgroep Meubeltransport is een voorbeeld van de wijze, waarop de bedrijfsgenooten ordenende maatregelen kunnen vaststellen, waarmede zoowel de ondernemers als het publiek, dat immers belang heeft bij een deskundige behandeling der inboedels en bij voldoende dekking van de aan het transport inhiaerente risico's, zijn gebaat.

De overige werkzaamheden van de N.O.B.

De voornaamste taak van de N.O.B. is echter in de afgelopen periode een voorlichtende en opvoedende geweest.

De districtsadviescommissies deden belangrijk werk, door de Rijksinspecteurs van het Verkeer voor te lichten bij de verlening van rijvergunningen en de verstrekking

van brandstoffen. Ook aan de centrale Overheid werden door de organisatie vele adviezen verstrekt.

Behalve deze „voorlichting naar boven” moet echter worden genoemd de „voorlichting naar beneden”. De bedrijfsorganisatie staat tusschen de Overheid en de ondernemers. Zij heeft daarom o.a. de taak de bedrijfsgenooten voor te lichten omtrent de overheidsmaatregelen en al hetgeen verder voor het bedrijf van belang is. Een groot gedeelte van dezen informatieven arbeid geschiedt door het Algemeen Secretariaat en door de Districtssecretarissen. Reeds de C.O.B. had zich tot de leden gewend door middel van een wekelijksch blad „Beroepsvervoer”, welk tijdschrift door de N.O.B. als officieel orgaan werd overgenomen. In dit blad wordt aandacht gewijd aan al hetgeen voor den beroeps-wegvervoerder van belang kan worden geacht.

Een groot gedeelte van de kolommen van het orgaan wordt in beslag genomen door artikelen, die ten doel hebben de vakbekwaamheid van den beroepsvervoerder te verhoogen. Een serie dezer artikelen is kort geleden gebundeld in een handig boekje²⁾.

Toen de Overheid wilde overgaan tot het vaststellen van tarieven, stuitte men op de moeilijkheid, dat slechts zeer weinig bedrijven over een behoorlijke boekhouding beschikken.

Ook door de N.O.B. werd dit gemis aan betrouwbare gegevens als een groot bezwaar ondervonden. Reeds spoedig na haar instelling ging deze bedrijfsorganisatie daarom over tot het propageeren van het bijhouden van een behoorlijke administratie. Oorspronkelijk werd een eenvoudig tabellarisch kasboek ontworpen, waarin tevens ruimte beschikbaar was om verschillende bedrijfsgegevens (aantal gereden uren, gepresteerde km's, brandstofverbruik, enz.) in aan te teekenen.

De waardeering voor het werk der N.O.B. op dit gebied bleek uit de beslissing van den Gemachtigde voor de Prijzen, dat bedrijven, welke tot en met drie auto's exploiteeren, aan den onlangs ingevoerden administratieplicht kunnen voldoen door het bijhouden van een door de N.O.B. uitgegeven bedrijfsboek, dat door de organisatie is ontworpen in samenwerking met den Dienst van den Gemachtigde voor de Prijzen en de Sectie Tarieven en Prijzen van het Departement van Waterstaat.

Uit het bovenstaande moge blijken, dat in de afgelopen periode de taak der organisatie voornamelijk een opvoedende is geweest. In dit voorheen zoo individualistische bedrijf was dit noodig, opdat aan de organisatie der bedrijfsgenooten een deel van de werkzaamheden, die tot dusver door de Overheid werden verricht, kan worden opgedragen.

De perspectieven der bedrijfsorganisaties op het gebied van het wegvervoer.

Dat ook op het gebied van het wegvervoer aan de bedrijfsorganisatie op den duur meer ordenend werk zal kunnen worden opgedragen is zeer waarschijnlijk. De ontwikkeling van de laatste jaren wijst reeds in deze richting. Een voorbeeld van deze evolutie vertoont de hanteering van het vergunningsstelsel. Voor het beroepsgoederenvervoer is dit concessiestelsel neergelegd in het Derde Uitvoeringsbesluit d.d. 18 Juni 1940 van den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat ingevolge de Verordening No. 15/1940 van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, betreffende het vervoer van personen en goederen.

De vergunningverleening werd, zooals boven vermeld, daarbij in handen gelegd van de Rijksinspecteurs van het Verkeer, die zich gedragen naar, hun door tusschenkomst van den Inspecteur-Generaal van het Verkeer door het Hoofd van het Departement van Waterstaat aangegeven, richtlijnen, welke de strekking hebben te geraken tot

²⁾ W. Vis: „Vakbekwaamheid voor den beroepsautovervoerder”.

een zooveel mogelijk doelmatigen opbouw van het goederenvervoer langs den weg.

De Rijksinspecteur beslist over het al dan niet verleen van een vergunning, gehoord een door de organisatie der vervoerders (aanvankelijk B.B.N. en C.O.B., nu N.O.B.) aangewezen commissie. Van deze commissie maakt tevens deel uit een lid, dat wordt aangewezen door de in dit district gevestigde Kamers van Koophandel en Fabrieken, welk lid te beschouwen is als de vertegenwoordiger van het bedrijfsleven in het betreffende district. Wanneer op een aanvraag om vergunning door den Rijksinspecteur van het Verkeer afwijzend is beschikt, kan de aanvrager binnen 14 dagen een dagteekening van de beschikking schriftelijk beroep instellen bij den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat.

Als echter in strijd met het advies der districtscommissie een vergunning was verleend, bestond er geen mogelijkheid voor de organisaties der vervoerders hiertegen in beroep te gaan. Deze lacune werd aangevuld bij de in verband met de oprichting van de N.O.B. aangebrachte wijziging in het Derde Uitvoeringsbesluit. Aan de N.O.B. werd de bevoegdheid verleend, binnen een maand na dagteekening van een beschikking van den Rijksinspecteur, waarbij een vergunning is verleend, daartegen schriftelijk beroep in te stellen bij den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat.

Nog verder gaat de bevoegdheid van de organisatie op het terrein der vergunningverleening voor meer gespecialiseerd vervoer. Het door den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat goedgekeurde huishoudelijk reglement van de N.O.B. bepaalt, dat over de toelating tot en de schraping als lid van een vakgroep het Dagelijksch Bestuur van de N.O.B. beslist, gehoord het advies van het vakgroepbestuur.

Voor het meubeltransport was reeds bepaald, dat aan de leden van deze vakgroep, met uitsluiting van alle andere leden van de N.O.B., de verzorging van het verhuisbedrijf zal worden toevertrouwd. Aanvaarding als lid van deze vakgroep beteekent dus, dat vergunning verleend wordt voor het verrichten van dit vervoer. Het verstrekken der vergunningen geschiedt na advies van het vakgroepbestuur — hetgeen deskundige beoordeeling waarborgt — door het Dagelijksch Bestuur, waardoor aan de eisch van objectiviteit wordt voldaan. Het opmerkelijke in deze regeling is, dat de vergunningverleening hier reeds in handen van de bedrijfsorganisatie is gelegd. De Overheid oefent slechts een repressief toezicht uit, doordat bepaald is, dat tegen de beslissing van het Dagelijksch Bestuur van de N.O.B. beroep open staat bij den Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat.

Dit voorbeeld wijst reeds de richting aan van een mogelijke ontwikkeling. Wel moet worden opgemerkt, dat bij de beoordeeling van de vraag, of een onderneming toegelaten kan worden als lid van de vakgroep, slechts de maatstaven van vakbekwaamheid der leiding, behoorlijke outillage en voldoende financiële waarborgen worden aangelegd. Het zgn. „behoefte-element” is hier niet ingeschakeld.

Een ander gebied, waarop de bedrijfsorganisatie een taak zal kunnen verrichten, is dat der prijzen. In het vervoerwezen deden zich reeds spoedig nadat ons land in den oorlog betrokken werd, tendenties tot prijsstijging gevoelen. Door middel van het „Vervoerprijsbesluit 1940” werd de ontwikkeling op dit gebied door de Overheid in vaste banen geleid. De vrachtprijzen werden gefixeerd op het peil van 9 Mei 1940, terwijl tevens de mogelijkheid werd geopend tot het verkrijgen van toestemming tot het berekenen van hogere prijzen. De grootste moeilijkheid voor de prijsbeheersching op het gebied van het goederenvervoer langs den weg is echter de zeer moeilijke contrôle, of de prijzen inderdaad zijn verhoogd.

De door het wegvervoer verrichte prestaties vertoonen, een zoo groote mate van verscheidenheid en vóór den oorlog bestónden zoodanige verschillen tusschen de vrachtprijzen, die door de verschillende ondernemers werden berekend, dat in zeer veel gevallen moeilijk uit te maken was, welke prijs als stopprijs moest gelden. Vandaar dat de prijspolitiek op het gebied van het wegvervoer steeds verder wordt uitgebouwd³⁾.

Voor het zgn. ongeregeld vervoer, welk vervoer via den Auto-Bevrachtingsdienst van het Departement van Waterstaat plaats vindt, werd met ingang van 15 Juli 1941 het bindende A.B.D.-tarief ingevoerd. Blijkens een recente mededeeling in de pers ligt het in de bedoeling, binnenkort ook voor de bode- en lijndiensten tot een tarief te komen. Met de voorbereiding van deze maatregel is reeds een aanvang gemaakt.

Gezien de verscheidenheid van diensten, die door het goederenvervoer langs den weg worden verricht, en in aanmerking genomen het feit, dat dit vervoer verzorgd wordt door talloze, meest kleine, ondernemingen, die elk afzonderlijk met het tarief moeten uitkomen, zal het duidelijk zijn, dat de tariefstelling voor het wegvervoer geen eenvoudig probleem is. Daarom ligt hier, naar onze meening, een belangrijk werkterrein voor de bedrijfsorganisatie.

Bij de vaststelling der tarieven zal men zich de praktijkervaring der ondernemers ten nutte kunnen maken. Dit is reeds geschied bij het ontwerpen van het tarief voor de binnenlandsche beurtvaart⁴⁾.

Zelfs laat zich denken, dat op den duur de tarieven door de bedrijfsorganisaties ontworpen zouden worden, waarna de Overheid, wanneer de voorgestelde tarieven in overeenstemming met het algemeen belang zijn, er haar sanctie aan kan verleen en ze bindend kan voorschrijven.

Voor het spoorwegvervoer worden de tarieven reeds op deze wijze vastgesteld, daar immers het bedrijf de tariefvoorstellen aan de bevoegde instanties voorlegt. Het groote voordeel van de bedrijfsorganisatie voor het wegvervoer is, dat zij kan optreden voor den geheelen bedrijfstak, daar zij immers uit vakooppunt de uitsluitende vertegenwoordigster is.

Doordat de bedrijfsorganisatie een groot deel van het voorbereidende werk kan verrichten, behoeft bij het vaststellen van tarieven het overheidsapparaat minder zwaar te worden belast. Bij het vaststellen van tarieven voor de lijn- en bodendiensten, waartoe het Departement van Waterstaat binnenkort in overleg met den Gemachtigde voor de Prijzen zal overgaan, wordt reeds eenigszins op die wijze gewerkt. De Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat heeft nl. de Vakgroep Goederenvervoer van de Bedrijfsgroep Wegvervoer op grond van het „Prijsvormingsbesluit 1941” aangewezen als instantie, aan welke de betreffende ondernemingen verplicht zijn de benodigde inlichtingen te verstrekken.

De hier geschetste mogelijke ontwikkeling is in Duitschland, voorzover ons bekend, reeds verder voortgeschreden. De „Reichsverkehrsgruppe Kraftfahrgerwerbe” en haar vakgroepen ontwerpen de tariefmaatregelen voor het wegvervoer, die na onderzoek en goedkeuring door den „Reichsverkehrsminister” en den „Reichskommissar für die Preisbildung” worden vastgesteld.

Bedrijfsorganisatie of overheidsorganen?

Uit het bovenstaande moge gebleken zijn, dat er op het gebied van het goederenvervoer langs den weg een belangrijke taak voor de bedrijfsorganisatie ligt.

Van de ervaring en deskundigheid der bedrijfsgenooten

³⁾ Zie: M. W. v. Lindt van Erk: „De prijspolitiek op vervoersgebied” in het „Prijzbeheerschingsnummer” der „E.-S.B.” van 26 November 1941.

⁴⁾ Zie H. A. A. de Melverda: „Het Beurtvaarttarief 1942” in „E.-S.B.” van 8 April 1942.

kan een dankbaar gebruik worden gemaakt. Op het zoo omvangrijke en ingewikkelde gebied van het wegvervoer kan van de ambtenaren der Overheid niet in elk opzicht de detailliekennis verwacht worden, die slechts door een langdurige ervaring in het bedrijf kan worden verkregen. Als de voornaamste taak der Overheid moet worden gezien de waarborging van het algemeen belang. Van de ondernemers moet daarentegen worden geëischt, dat zij verder weten te zien dan de belangen van hun eigen bedrijf en van hun eigen bedrijfstak en zich bewust zijn van de beteekenis, die door de bedrijfsorganisaties te nemen maatregelen voor de volksgemeenschap hebben.

In art. 13 van het „Derde Uitvoeringsbesluit” d.d. 13 Mei 1941 van den Secretaris-Generaal van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart betreffende den opbouw van een zelfstandige organisatie ter ontwikkeling van het bedrijfsleven is met zooveel woorden bepaald, dat de voorzitter bij het leiden van zijn organisatie rekening moet houden met de belangen van het geheele bedrijfsleven en dient te waken voor de belangen van den Staat⁵⁾.

Dit voorschrift geldt dus ook voor de leiding van de onlangs ingestelde Vakgroep Goederenvervoer van de Bedrijfsgroep Wegvervoer, waarin het goederenvervoer langs den weg thans is georganiseerd. Waarschijnlijk zal de N.O.B., die slechts de verplichte organisatie is van het motorische beroepsgoederenvervoer langs den weg, in verband met het tot stand komen van de genoemde vakgroep binnenkort worden ontbonden. In de bijna twee jaar van haar bestaan is echter een niet te onderschatten ervaring verkregen, die ongetwijfeld ten goede zal komen aan de nieuwe organisatie, terwijl gebleken is, dat aan de bedrijfsorganisatie voor het goederenvervoer langs den weg een gedeelte van de taak, die vroeger door de Overheid werd vervuld, kan worden opgedragen.

S. BLOKLAND.

⁵⁾ Zie ook J. W. H. Behrens: „De organisatie van het Nederlandsche bedrijfsleven”, pag. 54.

DE MARGES VOOR DEN TUSSCHENHANDEL IN KRUIDENIERSWAREN.

In een artikel in de „E.-S. B.” van 27 Mei 1942, blz. 234, getiteld „Samenwerking tusschen fabrikanten van merkartikelen en den tusschenhandel in levensmiddelen” geeft de heer H. Leemhuis beschouwingen over de marges van merkartikelen en de verdeling daarvan. De suggestie van den heer Leemhuis, om deze kwestie te doen onderzoeken, is van eminent belang. Immers, doordat de grossierderij steeds meer den invloed van de overheidsmaatregelen op economisch gebied is gaan ondervinden, is het noodzakelijk een studie te maken van de „kostenverbijzondering” in de grossierderij. Deze studie kan dan tevens antwoord geven op de meest belangrijke uitspraak uit de beschouwing van den heer Leemhuis, nl. het in uitgangspunt 3 gestelde: „Elk artikel draagt zijn eigen distributiekosten, d.w.z. de condities voor den handel dienen zoodanig te worden gesteld, dat hieruit de normale bedrijfskosten, inclusief een normaal ondernemersloon, kunnen worden bestreden.”

Kostenanalyse van de grossierderij in levensmiddelen.

Deze studie is door ons verricht voor de grossierderij in levensmiddelen en gaat uit van de kostenplaatsen, dus van een meer of minder nauwkeurige splitsing van de kosten volgens de plaatsen of afdelingen, waarin deze kosten worden gemaakt. Het is gebleken, dat in een goede, naar wetenschappelijke eischen georganiseerde grossierderij deze „verbijzondering” zeer wel mogelijk is, in het bijzonder, wanneer er een behoorlijk onderscheid

wordt gemaakt tusschen „pakkamer” en het overige „pakhuis”.

Ter verduidelijking zij vooreerst opgemerkt, dat de grossier de goederen in origineele verpakking ontvangt en dan voor *kleine* afnemers commissies (orders), bestaande uit vele artikelen, samenstelt, waarvoor men dan de originele verpakking aanbreekt en daaruit doosjes, pakjes, potten, enz., voor een commissie verzamelt. Elke commissie wordt dan, voor verzending geschikt, verpakt.

Deze commissies worden in de zgn. „pakkamer” gereed gemaakt, op welke pakkamer steeds hetzelfde personeel, dat ook geen ander werk verricht dan het klaar maken dezer commissies, werkt. Men kent dus de kosten van de pakkamer. Ook kent men de kosten van het „pakhuis”, waar alleen ongebroken colli binnenkomen en uitgaan, hetzij naar een afnemer, hetzij naar de pakkamer.

De expeditie is een afgerond geheel, alsook de administratie, terwijl de kosten van de leiding nauwkeurig zijn te bepalen.

Als *kostenplaatsen* zijn aangenomen:

- I. Bedrijfsleiding.
- II. Kantoor (inclusief verkoopafdeeling).
- III. Pakhuis.
- IV. Pakkamer.
- V. Expeditie.

De totaal-kosten zijn zoo goed mogelijk over deze kostenplaatsen verdeeld. Met rente werkkapitaal, een ondernemersloon en afschrijvingen, ruimtekosten, enz., is daarbij rekening gehouden.

Moelijker is echter de vraag te beantwoorden, in overeenstemming met welke eenheid zich de kosten per kostenplaats min of meer evenredig zullen wijzigen.

Na lang beraad kwamen wij tot de volgende compromissen:

Kantoor per factuurregel.

Pakhuis per ongebroken collo, dus per zak, doos of krat, enz.

Pakkamer per pakje, doosje, flesch, pot, enz.

Expeditie per collo verzonden (d. i. per verpakte commissie van de pakkamer of per ongebroken collo direct uit het pakhuis).

Bedrijfsleiding evenredig met den omzet.

Een moeilijkheid bij het vaststellen van deze eenheden was nog de omstandigheid, dat het zgn. „weegwerk” meestal op de pakkamer geschiedt. Daarvoor is dus geen afzonderlijke kostenplaats aan te wijzen. Dit weegwerk vereischt echter veel meer tijd dan het overige werk op de pakkamer en door tijdstudie heeft men kunnen bepalen, dat dit weegwerk ongeveer zesmaal zooveel tijd kost als het verwerken van pakjes, enz. Met deze omstandigheid is bij het berekenen van de kosten, die drukken op de verschillende artikelen, rekening gehouden.

Bij het artikel suiker is aangenomen, dat daarop geen „verkoopkosten” en geen „interest” drukken. Dit laatste, omdat de verkoop van suiker slechts afhankelijk is van den prijs. Bij het bezoek van den reiziger wordt aan den verkoop van witte suiker geen tijd besteed. Bovendien wordt de suiker vrijwel overal onder rembours verkocht, zoodat suikerdebiteuren niet worden gefinancierd. Ook is de voorraad witte suiker meestal zeer gering, terwijl de betalingscondities van den leverancier nog eenige tijdsruimte voor voorraadhouwing overlaten.

Het aantal verwerkte colli in het pakhuis en het aantal verwerkte pakjes, enz., in de pakkamer, zijn over een bepaalde periode nauwkeurig geteld, alsmede het aantal regels per factuur. Deze verhoudingen zijn op een geheel jaar overgebracht, een jaar, waarvan het aantal facturen bekend is.

De onkosten over ditzelfde jaar zijn nauwkeurig bepaald en over de kostenplaatsen verbijzonderd, zoodat aldus de kosten, drukkend op de verschillende „bewerkingen” vrij nauwkeurig konden worden vastgesteld.

De cijfers van verschillende grossierderijen stemmen

vrij aardig overeen en de *orde van grootte* is zeer zeker voor verschillende grossierderijen gelijken dus als juist aan te nemen.

De uitkomsten van het onderzoek.

Volgens de bovengeschetste werkwijze zijn twee verschillende kosten bepaald.

Ten eerste de kosten, die verbonden zijn aan het ontvangen en weer verzenden van een ongebroken collo. Dus een doos of zak, die in het pakhuis komt en van daar uit zonder nadere bewerking wordt verzonden.

Ten tweede de kosten, die verbonden zijn aan, of veroorzaakt worden door een pakje of doosje, verwerkt in een op de pakkamer gereed gemaakte commissie (zgn. „gerief” verkoop).

Het verschil in kosten blijkt aanzienlijk te zijn. Wij kwamen nl. tot de conclusie, dat een pakje, dat in een ongebroken doos met 20 stuks alleen via het pakhuis wordt verhandeld, 3,5 ct. minder kosten met zich brengt dan hetzelfde pakje, dat als onderdeel van een in de pakkamer klaargemaakte commissie wordt verzonden. Weegwerk blijkt door het groote tijdverlies nog veel kostbaarder te zijn.

De marges zijn over het algemeen zoo, dat de groote kosten voor pakkamerwerk („gerief”) daarin niet zijn verdisconteerd.

De marge van de meeste merkartikelen kan waarschijnlijk de kosten van het origineel verwerkte goed wel dekken, doch zeker niet van de pakjes, enz., welke via de pakkamer worden verwerkt. De cijfers wijzen dit over de geheele linie uit.

Een pakje per „gerief” verkocht dient dus volgens onze berekeningen minstens 3,5 ct. hooger te worden beloond dan wanneer men in oorspronkelijke verpakking verkoopt. Voor weegwerk moet dit verschil nog veel grooter zijn.

Waarschijnlijk zal de fabrikant echter een doorsnee-marge willen vastleggen, waarvoor het dan noodig is, dat men de verhouding „gerief” tot „ongebroken” kent, om aldus een doorsnee-marge te kunnen bepalen.

Tegen een dergelijke doorsnee-marge is echter aan te voeren, dat dan de winkelier, die voornamelijk ongebroken goed koopt, een deel van de kosten, welke op „gerief” komen te drukken, betaalt. Dit is dus een soortgelijk geval, als waarop de heer Leemhuis doelt, wanneer hij de suiker in een dergelijk verband noemt.

De cijfers, welke bij de door ons uitgevoerde berekeningen te voorschijn komen en die thans nog niet vatbaar zijn voor volledige publicatie, kunnen tot vorming van een meening bijdragen.

Ons onderzoek wettigt echter wel de volgende conclusie: de distributietijd veroorzaakt in de grossierderij een sterke vermeerdering van „gerief” verkoop, waardoor een kosten-vermindering per eenheid optreedt. Ook zelfs wanneer wij deze omstandigheid recht doen wedervaren, dan nog zal de gemiddelde marge per eenheid veel hooger moeten worden gesteld dan 1,5 ct. + 2,7 pCt. van den verkoopprijs, wil de fabrikant van merkartikelen aan „uitgangspunt 3”, gesteld in het artikel van den heer H. Leemhuis voldoen.

Ir. H. VAN HEIJST.

AANTEKENINGEN.

DE NIEUWE BEURSMATREGELEN.

In het Verordeningenblad van 25 September 1942 is verschenen het „Besluit van den Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën, den Secretaris-Generaal voor Bijzondere Economische Zaken en den Secretaris-Generaal van het Departement van Justitie betreffende de aangifte en inlevering van waardepapieren”.

In de Staatscourant van denzelfden datum, No. 187 is verschenen de „Eerste Beschikking van den Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën ter uit-

voering van het Besluit No. 106/1942 betreffende de aangifte en inlevering van waardepapieren”.

Dit Besluit en deze Beschikking bevatten de sedert geruimen tijd verwachte maatregelen, ten doel hebbende het koerspeil op onze aandelenmarkt, dat de autoriteiten als belangrijk te hoog beschouwen, tot een redelijk peil terug te brengen en daarop te handhaven.

Ten einde tot de motieven, waardoor men zich bij het construeeren van deze maatregelen heeft laten leiden, duidelijk tot hun recht te doen komen, kan een excerpt van de bij deze gelegenheid door den Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën verstrekte Officiële toelichting het best dienen:

„Sinds den zomer 1940 zijn verschillende maatregelen genomen, waaraan een driedeelig doel ten grondslag ligt.

1. De speculatie, die het scheppen van inkomen zonder arbeid ten doel heeft den kop in te drukken... De prijsdiscipline, die de Staat van iedereen zonder onderscheid eischt, moet ook gelden voor de beurs.

2. Den kleinen bona fide bezitter van effecten te behoeden voor de misleidende uitwerking, welke de hooge koersen op hem konden uitoefenen, en het hem ook in de toekomst mogelijk te maken de belegging van zijn spaargelden, voorzover deze in aandelen geschiedt, op een reële basis te doen plaats hebben.

3. Den beurshandel in stand te houden, zulks in het belang van een geregeld kapitaalverkeer en van de bij den beurshandel betrokken personen, van wie een gedeelte bij het sluiten van de beurs broodeloos zou worden.

Het is te betreuren, dat er in Nederland onverantwoordelijke elementen zijn, die achtereenvolgens een serie maatregelen noodzakelijk maakten en thans tot het afkondigen van de bovengenoemde verordening aanleiding hebben gegeven. In het jaarverslag van De Nederlandsche Bank heb ik in mijn kwaliteit van president dier bank in het bijzonder gewezen op de koerswaardeering van Indische aandelen, die men inderdaad slechts als een uiting van pathologische speculatieneigingen kan bestempelen. De verordening, die thans is gepubliceerd, scheidt een wapen tegen de groote speculanten, een wapen, dat tegen hen onbarmhartig zal worden gehanteerd, zoodra zulks noodig is...

De redeloze opeenhooping van aandeelenbezit in handen van groote speculanten zal op deze wijze worden vermeden en daarmee zal materiaal aan de markt worden gebracht, dat den bona fide kleinen belegger voor zijn spaarpenningen een behoorlijke beleggingsgelegenheid waarborgt...

Zooals bekend, is het niet alleen de Nederlandsche beurs, waar het probleem van de sterke stijging der aandelenkoersen in de laatste jaren zich voordoet. De overvloed van liquide middelen, die deels naar den aard op de kapitaalmarkt thuis hooren, deels daarheen worden gedirigeerd inplaats van naar de geldmarkt, waar zij veeleer zouden moeten worden uitgezet, en dat om onderscheiden motieven, heeft schier overal een wanverhouding doen ontstaan tusschen vraag en aanbod van aandelenmateriaal. De Regeering in Duitschland zag zich reeds meer dan een jaar geleden genoopt, maatregelen te nemen ter beugeling van dit euvel. In Frankrijk en België is de koersstijging in vele gevallen nog veel sterker geweest dan hier te lande, en vele maatregelen zijn daar genomen om het kwaad te bestrijden, maatregelen waarvan de effectiviteit echter niet groot was.

Ook hier te lande werden reeds voorheen maatregelen getroffen, ten doel hebbende het koerspeil te drukken, c.q. stijging daarvan tegen te gaan. De voornaamste daarvan was wel het verbod om bepaalde aandelen (aanvankelijk alleen het meerendeel der aandelen van in Nederlandsch-Indië werkende ondernemingen, sedert kort ook aandelen Koninklijke en aandelen van scheepvaartmaatschappijen) als onderpand voor geldleeningen in den zin van de Beurswet te aanvaarden of te handhaven.

Door laatstgenoemde maatregel is althans in de betrokken effecten (waarvan het ongezonder hoog koerspeil in de toelichting speciaal wordt gememoreerd) speculatie in den eigenlijken zin 'des woords, namelijk met andere dan eigen middelen gefinancierd, niet meer mogelijk. Natuurlijk kan men aankoop van fondsen met eigen middelen, derhalve belegging van eigen vermogen, ook een speculatieve transactie noemen, wanneer het behalen van koersavans het vooropgezette doel is. De werkelijke groote speculanten echter, voorzoover ons land die rijk is, hebben zich sedert zeer geruimen tijd niet à la hausse, doch à la baisse geïntereerd, en wel speciaal in de hoofdfondsen, waarvan de koers als te hoog geldt. Dat verschijnsel heeft eenigen tijd geleden zelfs den Voorzitter van de Bedrijfsgroep Effectenhandel aanleiding gegeven voorschriften uit te vaardigen, die ten doel hadden baisse-transacties aan banden te leggen. De thans genomen maatregelen intusschen richten zich juist tegen de hausse-speculatie, althans tegen de opschroeving van het koerspeil door groote beleggers.

De onderhavige maatregel mag wel de scherpste worden genoemd, die op dit gebied bekend is. Weliswaar is zij, wat opzet betreft, grootendeels gelijk aan de Duitse pendant (tot op zekere hoogte zelfs minder verstrekkend, daar alleen aankopen sedert 31 December 1941 worden getroffen en niet die sedert het begin van den oorlog, en een bedrag van f 100.000 is voor ons land en de hier geldende verhoudingen zeker ruimer dan de in Duitschland geldende RM. 100.000), maar de afstand tusschen het huidige koerspeil en dat van 2 Maart 1942, dat als basis dient voor den verkoop van aandelen aan De Nederlandsche Bank, wanneer deze zulks verlangt, is veel grooter dan in Duitschland het geval was tusschen het geldende koerspeil op het moment, dat de afroepmogelijkheid ontstond, en de „basiskoersen" van 31 December 1941.

Blijkens de toelichting is dit drastische karakter van den maatregel zijn voornaamste grondslag, opdat het doel kan worden bereikt, t.w. een afdoend wapen in handen te hebben tegen de groote speculanten, tegen hen, die... „door hun aankopen de beurs trachten te ontwrichten".

Het groote verschil tusschen deze en alle vorige maatregelen is, dat er tot nu toe nimmer sancties waren verbonden aan het in de wind slaan van de waarschuwingen, nu is er een zeer werkzame sanctie: t.w. onteigening op een uitermate laag koerspeil.

Wij laten thans de voornaamste bepalingen van de Beschikking volgen:

I. Aangifteplicht.

Ieder (zoowel natuurlijk als rechtspersoon; kwestieus lijkt het in dit verband, hoe de vennootschap onder firma te behandelen is, als zelfstandige eenheid of als combinatie van de firmanten), die sinds 31 December 1941 effecten, onder de Beschikking vallende (t.w. officieel aan Nederlandsche beurzen dagelijks genoteerde aandelen, alsmede depôtfractiebewijzen en participatiebewijzen, niet als buitenlandsche effecten geldend), heeft verworven en niet inmiddels reeds weder vervreemd, moet deze, voor het eerst uiterlijk 4 November a.s., aanmelden bij De Nederlandsche Bank, wanneer de beurswaarde naar de koersen per 31 October van de op 1 November nog aanwezige (sedert 31-12-'41 verworven) fondsen een bedrag van f 100.000 of meer beloopt.

Wat in deze bepaling het meest opvalt, is, dat in het geheel geen aandacht wordt besteed aan de vraag, waaruit de middelen stammen, waarmee de aankopen zijn bewerkstelligd.

Het hoogst onbillijke daarvan is wel het best duidelijk te maken met een voorbeeld: iemand bezit op 31 December 1941 aandelen tot een waarde van een miljoen. In den loop van 1942 verkoopt hij alle aandelen en voor het provenu koopt hij terug f 800.000 waarde aan obli-

gatiën en f 200.000 aandelen, andere dan die, welke hij verkocht. De betrokken houder heeft niet slechts niet bijgedragen tot de koersstijging van aandelen; hij heeft integendeel het aanbod met 8 ton verruimd en het provenu daarvan in staatsfondsen belegd. Desondanks gelden tegen hem volkomen dezelfde sancties als tegen een ander, die 2 ton obligatiën verkocht en het provenu in aandelen investeerde. Het genoemde voorbeeld is natuurlijk zeer extreem, maar het principe is duidelijk. Elke „ruil-affaire", waarbij de verkochte aandelen reeds op 31 December 1941 in de desbetreffende portefeuille berusten, telt voor den vollen omvang mee als koop, terwijl toch per saldo op de aandelenmarkt niets gebeurd is. Teneinde onbillijkheden in deze te vermijden, zal het noodig zijn óf de bepalingen aan te vullen, dan wel door De Nederlandsche Bank bij het toepassen der sanctie-maatregelen rekening te doen houden met de geschetste omstandigheden, die dan dus bij de aangifte zouden moeten worden vermeld.

De aangifteplicht geldt, zooals gezegd, voor het eerst naar den stand per 1 November. Telkens per den eersten van volgende maanden echter geldt de plicht opnieuw. In de eerste plaats moet dan een „eerste aangifte" worden ingediend, voorzoover een houder de vorige maand nog niet onder de bepalingen viel, maar nu wel, hetzij door nieuwen aankoop van fondsen, dan wel door stijging van het koerspeil. Bovendien moet hij, die reeds een aangifte heeft gedaan, telkens naar den stand van den eersten van de volgende maanden een aangifte doen van de sedert die eerste aangifte nieuw verworven fondsen.

2. Sancties tegen houders van aangegeven bezit.

De Nederlandsche Bank is bevoegd den houder van aangegeven fondsen een der beide volgende verplichtingen op te leggen:

a. hetzij tot verkoop ter beurze binnen een aan te geven termijn;

b. dan wel tot verkoop aan De Nederlandsche Bank tegen den beurskoers van 2 Maart 1942.

In dit laatste geval is De Nederlandsche Bank bevoegd de koopsom te voldoen in schuldbewijzen ten laste van den Nederlandschen Staat (de soort blijkbaar te harer keuze) en deze in een afzonderlijk depôt voor den betrokkene in bewaring te nemen. De eigenaar kan slechts met vergunning van den Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën over die schuldbewijzen beschikking of daarvan afgifte verlangen. Het depôt is derhalve geblokkeerd.

De verplichtingen, als onder a. en b. genoemd, bestaan voor den houder niet, wanneer hij aantoonst, dat hij reeds vóór ontvangst van den brief, waarbij hem de instructie wordt verstrekt, het desbetreffende fonds heeft vervreemd.

Wat is nu de consequentie der vorenomschreven bepalingen? Op den voorgrond zij gesteld, dat voor de beoordeeling daarvan het allerbelangrijkst zijn de omvang en de samenstelling van het fondsenbezit, dat onder de vigeur van den aangifteplicht moet worden aangegeven. Het is moeilijk daarover een oordeel te vormen. Vast staat, dat zeer vele en omvangrijke aandeelenaankopen in 1940 en 1941 hebben plaats gevonden. Op het oogblik vallen die buiten de voorschriften. Voorts is een bedrag van f 100.000 per houder, verworven in den loop van 1941, voor de hier te lande geldende verhoudingen vrij hoog.

Voor de houders, die onder den aanmeldingsplicht vallen, zijn in elk geval de consequenties duidelijk zichtbaar. Zij loopen de kans, dat De Nederlandsche Bank van hen verlangt afgifte hunner fondsen tegen de koersen van 2 Maart. Zij kunnen zich daartegen slechts op één wijze afdoende wapenen, namelijk door, voordat hun een dergelijke opdracht bereikt, vrijwillig tot verkoop ter beurze over te gaan. Het meest ingrijpend is in dit verband

verkoop vóór 1 November a.s. van een dergelijk gedeelte van het fondsenbezit, dat het overblijvende in dit jaar gekochte bezit niet meer de grens van een ton bereikt. Kan of wil men niet zoo drastisch te werk gaan, dan kan men trachten de risico's der aanmelding tot een minimum te beperken door die fondsen, die thans het meest boven den 2 Maart-koers noteeren, af te stooten.

Er dient in dit verband nog op te worden gewezen, dat de Beschikking in artikel 4 voorschriften geeft, die de strekking hebben om te voorkomen, dat de bepalingen worden ontduken door schijntransacties in den vorm van onderhandsche overdracht aan een „bevriende mogendheid”.

Afgezien van die voor de aanmeldingsplichtige houders zijn er natuurlijk consequenties voor de beurs in het algemeen. Het aanbod ter beurze kan worden gestimuleerd door: 1. liquidatie van fondsen door houders, die den aanmeldingsplicht willen ontloopen, dan wel, die het risico van opvoering tegen 2 Maart-koers willen ontgaan; 2. verkoopen, waartoe De Nederlandsche Bank overeenkomstig de haar toegekende bevoegdheid de opdracht heeft gegeven; en 3. liquidatie door De Nederlandsche Bank van fondsen, die zij tegen 2 Maart-koers heeft opgevorderd. Anderzijds kan de vraag naar fondsen worden geremd bij houders, die door verdere aankopen te verrichten onder den aanmeldingsplicht zouden vallen. Het ligt voor de hand, dat de verschillende genoemde factoren het sterkst zullen

werken bij fondsen, die betrekkelijk ver boven het 2 Maart-koerspeil liggen.

Alles bijeengenomen, moet derhalve een koersdrukkende werking het resultaat van den maatregel zijn, zulks geheel overeenkomstig den opzet. In dat verband moet intusschen worden bedacht, dat de vrij omvangrijke contramine-engagementen juist in een aantal der hoofdfondsen, die zoo sterk zijn opgelopen, de markt een krachtige technische positie verleen, waardoor een daling wordt geremd.

Men bedenke in dit verband, dat in den laatsten tijd het veelvuldig voorkwam, dat de hoofdfondsen niet konden worden genoteerd, omdat op het toegelaten niveau de vraag het aanbod verre overtrof. Dit was ook nog Zaterdag na publicatie der nieuwe maatregelen het geval. De koerscontrole, die was ingevoerd in afwachting van publicatie der nieuwe maatregelen, is thans met ingang van Maandag opgeheven en nu pas kan het koersverloop de werkelijke vraag- en aanbodsverhoudingen weer ongehinderd weer geven.

Op Maandag waren de hoofdfondsen sterk gevraagd en het resultaat van de opheffing der koersbeperkende maatregelen was een vrij sterk avans. Reeds Dinsdag echter trad een reactie in, die zonder twijfel werd veroorzaakt door de opvatting, dat, indien de maatregelen, zooals zij thans gelden, niet voldoende zouden blijken om het beoogde doel: beduidende koersdruk te bereiken,

MAANDCIJFERS.

Maandcijfers en weekcijfers betreffende den economischen toestand van Nederland.
(Centraal Bureau voor de Statistiek)

Omschrijving maandcijfers	Eenheid	1941					1942							
		Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	Juli	Aug.
<i>Giroverkeer.</i>														
Nederlandsche Bank	f 1.000.000	1675	2067	2053	3037	2015	1660	1420	2206	1886	2131	2086	2103	1902
Postchèque- en Girodienst	f 1.000.000.	1470	1550	1677	1624	1576	1536	1341	1443	1520	1659	1606	1682	1549
<i>Rentestanden.</i>														
Wisseldisconto Nederl. Bank	%	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
Prolongatierente, A'dam	%	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25
Callgeldnoteeringen, „	%	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,40	1,26
Rendement oblig. *)	%	3,77	3,63	3,60	3,63	3,74	3,71	3,65	3,58	3,60	3,57	3,54	3,50	3,52
Hypotheekrente onroerende goederen	%	4,17	4,16	4,14	4,11	4,14	4,11	4,06	4,08	4,06	4,05	4,09	4,20	4,08
Hypotheekrente schepen	%	5,05	5,05	5,11	5,09	5,10	5,09	5,00	5,03	5,05	4,94	5,17	4,54	5,01
<i>Koersen van Aandeelen.</i>														
Algemeen indexcijfer	1930=100	133,6	143,0	141,1	149,9	142,3	131,6	125,5	123,1	134,6	128,3	133,4	134,1	141,4
Nijverheid	1930=100	152,7	161,3	157,4	167,9	169,8	166,4	163,1	160,5	171,4	163,4	169,3	172,3	151,5
w.o. prod. middelen industr.	1930=100	147,0	154,1	150,2	161,4	163,6	160,4	157,5	154,4	167,1	159,0	164,6	167,6	176,6
cons. goederen industr.	1930=100	160,3	170,7	166,8	176,6	177,9	174,5	170,5	168,5	176,9	169,3	175,5	178,5	187,8
<i>Spaarbanken.</i>														
Rijkspostspaarbank, inlagen	f 1.000.000	11,03	10,66	10,31	11,26	12,26	12,73	13,72	14,29	12,89	14,41	14,10	14,18	14,19
Rijkspostspaarbank, terugbetalingen	f 1.000.000	15,16	13,93	13,57	11,51	9,48	8,35	7,57	10,25	10,88	10,17	9,70	10,53	9,28
Bijzondere spaarb., inlagen	f 1.000.000	13,05	13,87	13,72	15,29	13,48	18,09	16,54	16,57	15,23	18,41	15,93	16,47	15,71
Bijzondere spaarbanken, terugbetalingen	f 1.000.000	12,58	12,92	13,24	14,56	11,93	12,07	10,04	12,44	12,44	14,45	12,54	13,56	11,80
<i>Hypotheken. (nwe. inschrijv. *)</i>														
Totaal	f 1.000.000	25,37	23,96	31,83	30,13	77,72	24,32	40,93	39,85	45,57	46,48	35,52	42,75	26,23
w.v. op gebouwen	f 1.000.000	22,18	20,53	28,05	24,92	43,25	20,44	36,06	34,01	40,15	38,03	29,33	35,17	21,01
op landerijen	f 1.000.000	2,74	2,97	3,44	3,90	4,87	3,68	4,41	5,34	4,85	8,19	4,32	4,86	3,35
op schepen	f 1.000.000	0,45	0,46	0,34	1,31	29,60	0,19	0,46	0,50	0,57	0,26	0,87	2,72	0,87
<i>Werkloosheid, werkloozenzorg.</i>														
Geheel werklozen	1.000	106	103	100	101	123	136	139	119	87	74	62	57	53
Tewerkgestelden	1.000	58	56	57	62	70	75	72	60	52	48	43	40	36
Geplaatsten in Duitsland ^{b)}	1.000	130	134	141	151	150	153	157	166	173	189	207	212	
„ „ Frankrijk	1.000	23	27	29	29	29	29	29	29	30	31	33	35	

Omschrijving weekcijfers.	Eenheid	1942												
		29 Juni/ 4 Juli	6/11 Juli	13/18 Juli	20/25 Juli	27 Juli/ 1 Aug.	3/8 Aug.	10/15 Aug.	17/22 Aug.	24/29 Aug.	31 Aug./ 5 Sept.	7/12 Sept.	14/19 Sept.	21/26 Sept.
<i>Nederlandsche Bank (Maandag)</i>														
Binnenlandsche wissels	f 1.000.000	186	214	195	145	151	233	203	196	186	20	228	231	246
Papier op het buitenland	f 1.000.000	1109	1110	1115	1141	1179	1187	1221	1263	1287	1304	1309	1320	1346
Bankbiljetten en assign. in omloop	f 1.000.000	2393	2410	2413	2427	2451	2500	2507	2524	2549	2597	2609	2627	2646
Beleeningen	f 1.000.000	151	147	144	154	147	147	144	142	143	146	141	143	143
Rek. Courantsaldi v. anderen	f 1.000.000	160	158	139	144	148	168	164	173	164	157	163	184	186
Diverse rekeningen	f 1.000.000	161	141	160	179	162	148	172	163	151	162	150	173	152
<i>Rentestanden.</i>														
Callgeldnoteeringen	%	1,31	1,25	1,33	1,50	1,58	1,29	1,25		1,25	1,25	1,25	1,25	
Rendement oblig. (Woensd.)	%	3,31	3,28	3,30	3,35	3,31	3,34	3,29		3,33	3,56	3,57	3,59	

§ = voorloopig cijfer. *) Volgens opgave van De Ned. Bank. *) Hieronder niet begrepen enkele hypotheeken, waarvan de geldschleier niet bekend is. *) Na aftrek van teruggekeerden.

de autoriteiten niet zullen aarzelen om de voorschriften dusdanig te verscherpen, dat het doel wordt geforceerd. In een inmiddels verschenen perscommuniqué wordt dit trouwens reeds nadrukkelijk gesteld.

Een moeilijk punt voor de markt blijft het intusschen om uit te maken tot welk niveau de beurs zal moeten terugvallen, opdat de autoriteiten van meening zijn, dat de reactie vergenog is voortgeschreden. In dit verband kan niet zonder meer het peil van 2 Maart jl. worden aangehouden, omdat dit immers het allerlaagste niveau is, dat werd geregistreerd na het uitbreken van den oorlog in het Verre Oosten. Ook aandeelen van zuiver inheemsche ondernemingen hebben die reactie toen meegemaakt. Uit de op de maatregelen verstrekte toelichting, als in den aanhef vermeld, alsmede uit het sindsdien verschenen perscommuniqué, blijkt, dat men in de allereerste plaats het koersniveau van Indische aandeelen als abnormaal hoog beschouwt.

Tot slot mag niet onvermeld blijven, dat het Besluit, waarop de Uitvoeringsbeschikking berust, één in beginsel zeer belangrijke bepaling bevat. Artikel 2 houdt namelijk terzake van het verstrekken van gegevens over aflevering van fondsen een feitelijke opheffing van het bankgeheim in. Sedert ons land in den oorlog werd betrokken, zijn verschillende maatregelen genomen, die in dezelfde richting wijzen, men denke bijv. slechts aan de voorschriften inzake vijandelijk vermogen, de deviezenbepalingen, enz. Maar het onderhavige voorschrift is wederom een stap op dezen vroeger zooveel omstreden weg.

STATISTIEKEN.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	15 Sept. 1942	23 Sept. 1942
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Nederlandsche Bank	f —	f —
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	131.618,67	160.152,53
Voorschotten op ultimo Aug. 1942 aan de gemeenten verstrekt op aan haar uit te keeren hoofdsom der pers. bel., aand. in de hoofdsom der grondbel. en der gem.fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	14.510.588,19	14.510.588,19
Voorschotten aan Ned.-Indië ¹⁾	221.697.215,21	221.704.050,12
Idem voor Suriname ¹⁾	7.910.192,86	7.940.192,86
Idem aan Curaçao ¹⁾	280.283,23	280.283,23
Kasvord. wegens creditverstreking a. h. buitenland	18.538.098,41	18.502.948,23
Daggeldleeningen tegen onderpand	—	—
Saldo der postrek. van Rijks-comptabelen	112.255.820,51	82.733.515,64
Vordering op het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾	—	—
Vordering op andere Staatsbedr. en instellingen ¹⁾	41.365.957,86	47.815.242,04
Verplichtingen		
Voorschot door de Ned. Bank ingevolge art. 16 van haar octrooi verstrekt	f 15.000.000,—	f 15.000.000,—
Voorschot door de Ned. Bank in reken.-cour. verstrekt	2.422.826,53	2.023.305,22
Schuld aan de Bank voor Ned. Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	110.196.000,—	110.096.000,—
Schatkistpromessen in omloop	2700.600.000,— ²⁾	2722.700.000,— ²⁾
Daggeldleeningen	—	—
Zilverbons in omloop	124.669.769,—	124.122.792,50
Schuld op ultimo Aug. 1942 aan de gemeenten weg. d. a. h. uit te keeren hoofds. pers.bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op die bel. en op de vermogensbelasting	—	—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾	1.134.554,22	1.157.559,36
Id. aan het Staatsbedr. der P. T. en T. ¹⁾	286.548.019,75	256.798.026,51
Id. aan andere Staatsbedrijven ¹⁾	19.498.820,91	19.498.820,91
Id. aan div. instellingen ¹⁾	460.806.261,05	461.717.693,75

¹⁾ In rekg. crt. met 's Rijks Schatkist. ²⁾ Rechtstreeks bij De Nederl. Bank geplaatst f 235.000.000,—. ³⁾ Idem f 248.000.000,—.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 28 September 1942.

Activa.	
Binnenl. Wissels, Promessen, enz.	(Hfdbank. f 250.000.000— Bijbank „ — Agentsch. „ 2.000
Papier op het Buitenland	f 1.359.670.038
Af: Verkocht maar voor de bank nog niet afgelopen	—
Beleeningen incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand	(Hfdbank. f 132.067.943 1) Bijbank „ 1.989.532 Agentsch. „ 9.255.249
	f 143.312.724
Op Effecten, enz.	f 143.188.392 1)
Op goederen en Ceelen	124.332
Voorschotten aan het Rijk	15.000.000
Munt en muntmateriaal:	
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 925.380.397
Zilveren munt, enz.	7.101.541
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen	60.627.144
Gebouwen en meubelen der Bank	4.000.000
Diverse rekeningen	160.561.322
	f 2.925.655.166
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000
Reservefondsen	8.050.922
Bijzondere reserves	19.564.874
Pensioenfondsen	13.207.152
Bankbiljetten in omloop	1.679.921.010
Bankassigatiën in omloop	352.295
Rek.-Courant { Van het Rijk f — Van anderen „ 179.908.441	179.908.441
Diverse rekeningen	4.650.472
	f 2.925.655.166

Beschikbaar dekkingsaldo f 1.218.070.059
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de bank gerechtigd is 3.045.190.145
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de bank ondergebracht 250.000.000
¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) 52.706.500

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Gouden munt en muntmater.	Circulatie	Andere opeisch. schulden	Beschikk. dekkings-saldo	Dekkings-perc.
28 Sept. '42	923.380	2.679.921	180.261	1.218.076	32,5
21 „ '42	923.657	2.646.003	186.121	1.203.478	32,8
14 „ '42	923.668	2.625.614	184.215	1.201.743	33
6 Mei '40	1.160.282	1.158.613	255.183	607.042	83
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-prom. rechtstr.	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Div. reken. (acl.)
28 Sept. '42	250.002	250.000	143.313	1.359.670	160.561
21 „ '42	246.002	246.000	142.970	1.346.482	151.810
14 „ '42	231.002	231.000	142.585	1.319.851	172.556
6 Mei '40	9.853	—	217.726	750	150.648

DUITSCHER RIJKS BANK.

(in mill. R.M.)

Data	Goud en deviezen	Renten-bank-scheine	Andere wissels, chèques en schatkistpapier	Beleeningen	
23 Sept. 1942	77,0	356,3	23.178,6	13,9	
15 „ 1942	76,8	270,6	23.352,8	27,5	
7 „ 1942	76,6	258,6	23.269,2	13,5	
23 Aug. 1939	77,0	27,2	8.140,0	22,2	
Data	Effecten	Diverse Activa	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Sept. '42	67,2	1.134,8	20.911,1	2.731,5	669,9
15 „ '42	57,9	2.103,1	21.219,9	2.519,1	626,3
7 „ '42	43,9	1.653,6	21.553,1	2.602,2	635,9
23 Aug. '40	982,6	6.380,5	8.709,8	1.195,4	94,2

GEZAMENLIJKE STATEN VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË EN VAN DE EMISSIEBANK TE BRUSSEL.

(in mill. Francs)

Data	Goud, specie, deviezen en Reichskredit-kassen	Credit a. h. particuliere bedrijven	Credit aan Staat en openbare lichamen	Overheidsfondsen	Circulatie	Postchèque-ambt	Rekening-Courant
17 Sept. '42	45.916	364	20.945	1.789	61.128	3.830	3.259
10 „ '42	45.681	398	21.475	1.819	60.961	3.885	3.728
3 „ '42	45.121	357	21.461	1.883	60.618	3.929	3.478
27 Aug. '42	44.985	278	21.063	1.942	59.943	3.886	3.646
20 „ '42	44.495	277	20.836	1.990	59.675	3.856	3.276
8 Mei '40	23.606	5.394	695	1.480	29.806	—	909

Alfabetische Index Overheidsmaatregelen op Economisch gebied

(Zie voor den alfabetischen Index Overheidsmaatregelen in 1941 het Jaarregister 1941, laatste bladzijde.)

	Blz.		Blz.		Blz.
Aardappelen	33, 47, 248, 314, 335, 354, 364, 394, 414, 424	165, 195, 205, 215, 227, 248, 305, 364, 375, 385, 394/95, 425	227, 305	Vermogensbelasting	227, 305
Aardolieleproducten	102, 345, 414	Landstand, Nederlandsche	33, 102, 272	Vervoerswezen	59, 102, 165, 248, 375
Accijns	33, 185, 195, 354, 364	Leeningfonds 1940	102	Vezekering	414
Advertenties	345	Loonbelasting	335	Vestigingseischen	102
Afval	165	Lucerne	354	Vezelstoffen	215
Arbeidszaken	113, 189, 215, 227, 248, 272, 305, 325, 345, 354, 364, 374, 414	Machines	215	Visscherij	33, 59, 102, 123, 215, 305, 325, 215
Bakkerij	335, 345	Meel 'en -producten	101, 195	Vlas	59, 75, 227, 248
Bank- en Credietwezen	33, 195	Melk en -producten	33, 205	Vleesch	59, 165, 185, 205, 315, 355
Bankwet 1937	195	Merkengeld	113	Voederbieten	215
Bedrijfsorganisatie Vee en Vleesch	59, 305, 315	Metalen	47, 58, 75, 155, 184, 195, 227, 238, 394, 414	Voedselvoorziening	33, 47, 59, 75, 123, 155, 175, 205, 227, 355, 364, 375, 415, 425
Bedrijfsvorm	59	Middenstand	195, 215, 272	Vruchtboomen	355
Belastingen	33, 59, 227, 248, 305, 355	Mijnbouw	305	Vijandelijk vermogen	215
Bindtouw	33, 215	Motorbrandstof	58, 165, 215, 305, 325	Waardvermeerderingsbelasting	385
Binnenscheepvaart	59, 156, 238, 248	Nationale Plan	101, 345	Warenwet	305
Bloem bollen	364	Nederlandsche Coöperatieve Raad	194	Wol	205
Bloemkweekerij	155	Nicotine	102	Wijnbelasting	33
Boschbouw	185	Oliën en vetten	102, 195, 215, 305	Zaden	47, 59, 102, 123, 156, 195, 205, 335, 364, 385
Bouwnijverheid	47, 58, 113, 325	Omzetbelasting	59, 102, 227, 315, 335, 364, 425	Zuidvruchten	195
Buitenlandsche Handel	47, 59, 75, 101, 113, 155, 204, 215, 227, 238, 272, 314, 325, 345, 374, 384, 414	Ondernemingsbelasting	227, 364	Zuivel	227, 335, 355, 364, 385, 395, 415
Chemische Industrie	58, 184, 248	Oorlogsschade	123, 184, 195		
Commissarissenbelasting	415	Oost-Compagnie, Nederlandsche	314		
Deviezenverkeer	33, 59, 167, 335, 355	Organisatie Bedrijfsleven	47, 102, 113, 123, 165, 195, 204, 215, 227, 238, 248, 305, 314, 325, 335, 345, 354, 363, 375		
Diamant	113	Paarden	215, 414		
Distributie	354	Pacht	67, 102, 123, 165, 335, 354		
Dividendbeperking	59, 335	Papier	58, 102, 195, 204, 215, 335		
Drankwet	58	Pelsterijen	58		
Drukwerk	345	Pensionbedrijven	58, 248		
Economische Sancties	194	Peulvruchten	205		
Eieren	248, 354	Pluimveehouderij	165, 248, 354		
Electriciteit	334	Postverkeer	59		
Electrotechnische Industrie	58	Prijsregeling	47, 58, 75, 101, 113, 123, 155, 165, 184, 195, 204, 215, 227, 238, 248, 305, 314, 325, 335, 345, 363, 384, 394, 414, 424		
Fruit	59, 315, 345	Radio	47		
Garnalen	123	Rantsoneering	227		
Gas	334	Registratierechten	59		
Gasgeneratoren	325	Restaurants	75		
Gevogelte	47	Rijwielen	47, 123		
Goederen voor Duitsche Weermacht	345	Rubber	113, 123, 305		
Gort	335	Ruwvoedergewassen	355		
Grafische Industrie	58, 75, 194	Slachtvee	33, 59, 67, 248, 272		
Granen	205	Smeerolie	102		
Gras	354	Spaar- en betaalzegelkasbedrijf	102, 227, 355		
Grasland	33, 67, 85, 155, 205	Sperrijden Kleinbedrijf	75, 123		
Groenten	33, 155, 315, 335, 345	Suikerbieten	205		
Handel	204, 215, 227, 238, 248, 314, 325, 345, 354, 363, 374, 384, 394, 414, 424	Surrogaten	155		
Heffingen	354	Tabak	47, 58, 113, 195, 355		
Hennep	205	Tankgas	205		
Hool	335, 354	Tuixtel	102, 325, 364		
Hout	248, 272, 335, 345, 354	Tuinbouw	33, 59, 102, 205, 227, 364, 395, 414, 425		
Industrie	238, 248, 345, 354, 363, 375, 384, 394, 424	Turf	59, 335		
Kaas	75, 227, 315	Tweelandenorganisaties	59		
Kamers van Koophandel	47, 184	Uien	33		
Kantoormachines	156	Varkens	59, 227, 315		
Kapok	191, 165	Vee	67, 165, 185, 195, 205, 227, 248, 272, 315, 355, 375, 414, 425		
Keramische Industrie	58, 194	Veenproducten	113		
Klaver	354	Veevoeder	47, 102, 238		
Klommen	272	Vennootschappen	325, 363		
Kunstmest	59, 215, 335	Vennootschapsbelasting	227, 305, 335, 395		
Kweekerij	59, 354	Verf en -grondstoffen	102, 165		
Landbouw	33, 47, 59, 67, 75, 85, 93, 102, 155,				

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS — SCHIEDAM

Onze speciale afdeling: Drukwerk voor controle en administratie, levert alle voorkomend drukwerk op dit gebied concurrerend, snel en accuraat. Uitgifte-apparaten in groote verscheidenheid van werkwijze en capaciteit naar de behoeften van elk bedrijf. Onze terzake-kundige staf is te allen tijde voor gratis advies te Uwer beschikking.

Tel. 69300
(3 lijnen)

Ter vervanging van haar door brand verloren gegane voorraad nummers van Economisch-Statistische Berichten en Economisch-Statistisch Maandbericht van den jaargang 1940, zou de redactie het zeer opprijs stellen, indien de lezers, die hun exemplaren kunnen missen, deze aan haar zouden willen afstaan.

Een Analyse van de Arbeidsproductiviteit in Nederland

door

Dr. Ir. F. J. C. VAN DER SCHALK

24ste Publicatie van het
Nederlandsch Economisch Instituut

PRIJS f 2.60*

(Prijs voor donateurs en leden van het N.E.I. f 1.85)

Verkrijgbaar in den Boekhandel

Uitgave: **De Erven**

F. BOHN N.V. - Haarlem